

YTTRANDEDatum
2024-11-27Dnr
STY 2024-582
Er referens
Fö2024/01478

Försvarsdepartementet

Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning (SOU 2024:59)

Sammanfattning

Tullverket har granskat betänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslaget kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverket är i stort positiv till de förslag som har lämnas i betänkandet, men till skillnad från utredningens bedömning anser dock Tullverket att myndigheten ska ges möjlighet att inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket är den myndighet som ska övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs samt förebygga, förhindra och motverka brottslighet i samband med detta. Tullverket ska vidare delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

Regeringen har nyligen gett bl.a. Tullverket i uppdrag att förstärka det internationella arbetet mot organiserad brottslighet. Syftet är att öka lagföringen av kriminella kopplade till organiserad brottslighet, som anstiftar eller begår brott i Sverige, men befinner sig i andra länder, samt att reducera deras möjligheter att utöva sin brottsliga verksamhet från utlandet.¹

Tullverket är således en viktig aktör i kampen mot den grova organiserade brottsligheten. Myndigheten bedriver arbete över tid i syfte att kartlägga de strategiska förhållanden som rör grov gränsöverskridande brottslighet. Tullverkets verksamhet är till sin natur gränsöverskridande.

Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får endast ske i vissa syften. Av 1 § andra stycket punkten 3 signalspaningslagen² framgår att signalspaning i försvarsunderrättelse-

¹ Regeringsbeslut daterat den 10 oktober 2024 (Ju2024/02041).

² Lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

verksamhet får ske i syfte att kartlägga strategiska förhållanden avseende internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen. Av punkten 4 framgår att signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får ske i syfte att kartlägga utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd.

Tullverket hanterar genom sin verksamhet omfattande ärenden som rör grov internationell brottslighet. Narkotika- och vapensmuggling samt smuggling av explosiva varor påverkar Sveriges inre säkerhet mycket negativt och hotar därigenom väsentliga nationella intressen. Brottsligheten är systemhotande. Tullverket hanterar även export av krigsmaterial och produkter med dubbla användningsområden och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd ingår i Tullverkets direkta brottsbekämpning. Tullverket är den myndighet som har möjlighet att hitta och stoppa varor för export vid gränsen.

Det är av största vikt att åtgärder kan vidtas för att förhindra att grov gränsöverskridande brottslighet planeras och genomförs och att internationella kriminella nätverk som ägnar sig åt denna typ av samhällshotande brottslighet kan motverkas. Arbetet med att bekämpa sådan grov organiserad brottslighet är i stor utsträckning underrättelsestyrt och kräver att Tullverket bl.a. har kunskap om var kriminella nätverk finns, hur de agerar och bedriver sin verksamhet, vem eller vilka som ingår i nätverken, hur logistikkedjor är uppbyggda och förhållanden kring nätverkens utbredning.

För att kunna tillgodose detta behov av underrättelser finns enligt Tullverket ett behov av att kunna inrikta signalspaning. Detta behov kan enligt myndigheten inte tillgodoses inom ramen för en fördjupad dialog med Försvarets radioanstalt. Det finns en stor risk för att en sådan dialog kan tolkas som en inriktande handling och ett kringgående av lagen. Tullverket anser sig därför inte inom ramen för en sådan dialog närmare kunna konkretisera de underrättelsebehov som finns genom att ställa de frågor som behövs för att kunna ta reda på de strategiska förhållanden som myndigheten har att arbeta emot. Tullverket anser därför att en mer rättssäker hantering hade varit att myndigheten ges möjlighet att inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet för de syften som myndigheten har ett ansvar att arbeta mot (1 § punkten 3 och 4 signalspaningslagen). Genom att Tullverket inte ges möjlighet att inrikta signalspaning begränsar man myndighetens förmåga att, efter myndighetens egna behov, få tillgång till information som finns och behövs för att kunna bekämpa och motverka den grova organiserade brottsligheten. Tullverkets behov av att inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ligger i linje med andra inriktande myndigheters behov, i synnerhet Polismyndighetens. Tullverkets och Polismyndighetens verksamheter skiljer sig dock åt då myndigheterna har olika befogenheter, kunskap och verktyg för att effektivt kunna möta brottslighet i samband in- och utförsel av varor.

Tullverket har förståelse för att Försvarets radioanstalt har begränsade resurser och att undanträngningseffekter kan uppstå om fler myndigheter ges inriktningsrätt. Detta bör dock inte påverka bedömningen utan får i stället lösas genom att Försvarets radioanstalt tillförs extra medel.

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektör Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjurist Sandra Melin. I den slutliga handläggningen har även vikarierande överdirektör Bodil Taylor och enhetschef Cecilia Riddselius deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

- Verksledningsstaben
- Kommunikationsavdelningen
- Säkerhetsstaben
- Tullkriminalavdelningen
- Underrättelseavdelningen
- Beredskapsfunktionen
- Kontrollavdelningen